

Fagpersoner skal ytre seg fritt

Kommentar til Pål Barkvolls innlegg

Ja, debatten er i gang, og undertegnede tar seg med dette den ytringsfrihet det er å spore ytterligere av fra det som er Pål Barkvolls viktige hovedanliggende.

Bare for å avklare en liten misforståelse først: Det er ingen som har sagt at professor Morten Rykke ble lurt av TV 2. Og det er heller ingen som betviler at Rykke opptrådte i fjernsynet sist høst utelukkende av plikt, etter at oppgaven var pålagt ham av instituttlederen.

Det jeg skrev i den artikkelen Pål Barkvoll viser til i sitt innlegg, var at mange, når de møter mediene, blir lokket til å si mer enn de kan stå inne for, og angre på det i ettertid. Det har jeg belegg for. Jeg synes imidlertid at det er bra at Morten Rykke, slik Pål Barkvoll sier, ikke har en følelse av å ha sagt for mye, og ikke angre på noe han har sagt. Det som imidlertid ikke er så bra, og som jeg forstår at tannlegene utenfor fakultetet reagerer på, er at Rykke ikke kommenterer, i form av å utdype, bekrefte, eventuelt avkrefte, sine egne uttalelser selv. Heller ikke når han møter en stor gruppe mennesker som betrakter seg som hans kolleger, og de spør ham om hva han mente med det han sa, og om han virkelig mente det, vil han si noe om de uttalelsene som har vakt reaksjoner.

I denne sammenhengen blir det litt søkt å snakke om ytringsfriheten, bortsett fra å si at den gjelder også på andre arenaer enn i mediene. Med andre ord; den opphører ikke å gjelde når man ikke lenger har fjernsynskameraet rettet

mot seg. Ytringsfriheten skal verne tre grunnleggende prosesser: sannhetssøking, demokratiet og individets frie meningsdannelse. Dette har vi så lange tradisjoner for her til lands, og denne friheten har vi i ryggmargen. Vi er sjelden i tvil om vi kan uttale oss om noe som helst, og stort sett sier vi hva vi vil, til hvem vi vil, når og hvor vi vil.

Det vi som har levd en stund imidlertid kanskje må ha i tankene når vi opptrer i mediene, eller sitter som mottakere av medieinnhold, er den rolle mediene spiller i dagens samfunn. For den rollen har forandret seg. Likevel er det fortsatt en vanlig misforståelse at mediene tjener folkeopplysningen. Slik har det kanskje vært en gang, særlig når det gjelder etermediene, parallelt med at den trykte presse langt på vei fungerte som organer for politiske partier. Slik er det ikke lenger. Dagens medier er kommersielle bedrifter med markedsandeler og aksjeavkastning som sine viktigste mål, og innholdet er langt på vei endret, fra opplysning til underholdning, gjerne i form av konfrontasjoner og dueller.

Men dermed er det ikke sagt at mediene har sluttet å bidra til opplysning, og at fagfolk ikke skal gjøre seg gjeldende i mediene. For det skal de. Selv sagt er det fagfolk som skal uttale seg om faglige spørsmål. Og hvis man vil nå frem med det man kan, vet og mener, må man opptre i de kanalene som har mange seere, lyttere og lesere. Men de som er med som fagpersoner må vite at deres møte med mediene er et møte

mellom premisser versus konklusjoner, mellom forbehold versus forenklinger, mellom det representative versus det kuriøse og mellom det sentrale versus det sensasjonelle. Fagfolkenes oppgave er med andre ord å sette premisser, ta forbehold, stå for det representative og det sentrale. Mediene klarer selv å ta seg av konklusjonene, forenklingene, det kuriøse og det sensasjonelle – i lange baner.

Den viktigste forutsetning for å lykkes i sin medieopptreden er å vite hva man vil. Men det er ikke alltid det hjelper, og jo mer man eksponeres, jo større er sjansene for at man ikke fremstår akkurat slik man håpet. Kritikkk fra kolleger er kanskje det man frykter aller mest. Perfeksjonismen og prestasjonsangsten lever godt i mange fagmiljøer, og fagpersoner som ikke tør å uttale seg offentlig av frykt for å bli tatt i unøyaktigheter, er det mange av. En intern raushet og toleranse innad i fagmiljøene er helt nødvendig. Og går det galt, er trøsten at enkeltoppslag har begrenset effekt. En av de store fordelene med dagens såkalte mediemangfold er at alle sendinger og publikasjoner har færre seere, lyttere og lesere enn man tror – og langt færre enn journalisten eller programlederen tror.

Så her er det er bare å vite hva man kan, vet og vil, og uttale seg som best man kan, så ofte man kan – slik at flest mulig får det med seg.

*Ellen Beate Dyvi
Cand. polit. (medieviter) – og journalist
i Tidende*